

Урок № 1. РОЛЬ І МІСЦЕ ЛІТЕРАТУРИ В ЖИТТІ НАЦІЇ. РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРИ. ТВОРЧА ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ МИТЦЯ. ХУДОЖНІЙ ТВІР — НОВА ЕСТЕТИЧНА ДІЙСНІСТЬ, ЩО «ВБИРАЄ» СВІЙ ЧАС І Є НОСІЄМ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Дата _____

Клас _____

Мета (формування компетентності): предметні: поглибити знання учнів про роль і місце літератури в житті нації, подати відомості про особливості розвитку літератури, визначити поняття індивідуального стилю майстра слова; **ключові:** уміння вчитися: навички засвоєння та критичного осмислення здобутої інформації; **комунікативні:** уміння пояснювати відмінність усної словесності від «книжної» літератури; **інформаційні:** навички систематизації інформації; **загальнокультурні:** усвідомлення національного та вселюдського значення мистецтва.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Обладнання: підручник, виставка навчальної, довідкової літератури, портретної галереї українських письменників, творчість яких вивчатимуть у 9 класі, таблиця, репродукції картин різних епох.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ОГолошення теми й мети заняття

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Бесіда з учнями

- ♦ Назвіть види мистецтва.
- ♦ Яке місце літератури у світовій культурі? Чому ви там думаєте?
- ♦ Які ознаки притаманні художньому твору?
- ♦ Чи впливає історична доба на зміст творів? Як?
- ♦ Чи містять літературні твори національні мотиви? У чому це виявляється, на вашу думку?
- ♦ У який спосіб реалізується ідея художнього твору?
- ♦ Які твори є актуальними сьогодні?
- ♦ Чи мали б вони цінність у минулі епохи?
- ♦ Що таке «вічна література»?

Гра «Хто швидше?»

Розташуйте мистецькі епохи в правильному порядку. Назвіть представників кожного періоду.

Романтизм. Бароко. Ренесанс (Відродження). Античність. Постмодернізм. Сентименталізм. Реалізм. Класицизм. Середньовіччя. Модернізм. Ренесанс.

Ключ-відповідь: Античність. Середньовіччя (раннє й пізнє). Ренесанс (Відродження). Бароко. Класицизм. Сентименталізм. Романтизм. Реалізм. Модернізм. Постмодернізм.

Робота з таблицею

Охарактеризуйте кожен із періодів.

Назва періоду	Представники	Особливості	Час виникнення
Античність	Світова література: Софокл, Гомер, Аристофан, Еврипід, Есхіл, Катулл, Вергілій	1) давньогрецька та давньоримська література; 2) міфологічність; 3) героїчність; 4) пантеїзм	Давня Греція, Давній Рим

Назва періоду	Представники	Особливості	Час виникнення
Середньовіччя	Світова література: «Пісня про Роланда», «Нібелунги», «Роман про Лиса» Українська література: літописи	1) релігійна література; 2) міфологічна, героїчна, народна література; 3) лицарські романи (куртуазна література); 4) література міста	
Відродження (Ренесанс). Бароко	Світова література: В українській літературі доба Відродження збігається з добою бароко. Представниками українського бароко є І. Величковський,	1) нахил до ускладненої форми, геоецентризм (погляд на Бога як на вершину досконалості); 2) антропоцентризм (людина не протидіє Богові, а найдосконаліше його творіння) 3) античний ідеал краси (поєднання краси духовної і фізичної)	
Класицизм	Світова література: Н. Буало, Ж.-Б. Мольєр, М. Ломоносов. В українській літературі представлений мало, здебільшого «низкими» жанрами: трагедіями, поемами, байками, комедіями (І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко)	1) культ розуму, раціоналізм та ігнорування особистих почуттів; 2) наслідування зразків античного мистецтва; 3) нормативність, установлення вічних та непорушних правил і законів (для драматургії — це закон «трьох єдностей» (дії, часу й місця); 4) жорстка ієрархія жанрів: у «високих» не можна зображувати кумедні чи побутові ситуації; а в «низьких» не слід показувати трагічні й величні	Кінець XVII — початок XIX ст. Італія, Франція
Сентименталізм	Світова література: Й.-В. Гете, Ж.-Ж. Руссо, С. Річардсон. Українська література: І. Котляревський «Наталка Полтавка», Г. Квітка-Основ'яненко «Сердешна Оксана», «Щира любов», «Маруся»	1) перевага інтуїтивного над розумом; 2) увага до зображення глибоких почуттів героїв; 3) інтерес до внутрішнього світу персонажа (початок психоаналізу); 4) гіперболізація почуттів; 5) герої — представники середніх і нижчих верств суспільства	Друга половина XVIII — початок XIX ст.
Романтизм	Світова література: В. Гюго, Жорж Санд, Дж. Байрон, О. Пушкін, Г. Гейне. Українська література: Т. Шевченко, М. Шашкевич, П. Куліш, І. Вагилевич	1) бунт проти навколишнього світу; 2) увага до внутрішнього світу людини; 3) новий тип героя — бунтівної, самотньої особистості з трагічною долею; 4) звернення до історичного минулого, до фольклору	Кінець XVIII — перша половина XIX ст.
Реалізм	Світова література: Ч. Діккенс, О. де Бальзак, Е. Золя. Українська література: Панаас Мирний, І. Нечуй-Левицький, І. Франко	1) типізація характерів та явищ; 2) соціальна детермінація (обумовленість характерів середовищем); 3) принцип народності та історизму; 4) опис реальності такою, якою вона є; 5) новий тип героя: тип «маленької людини», тип «зайвої людини», тип «нового героя»	
Модернізм	Світова література: Г. Гессе, Українська література: М. Коцюбинський, О. Олесь, М. Куліш, Е. Андіївська, М. Семенко	1) панування різних напрямів (імпресіонізм, експресіонізм, неоромантизм, футуризм тощо); 2) бунт проти реалізму; 3) психологізм; 4) орієнтація на ерудованого читача	XX ст.